

המציפה

דמי חתימה לשנה כפולין 800 מ"מ.
 לרבע 200. מחיר גליון בודד 18 מ"מ.
 באוסטריה 600 כתר לשנה 150 כ"י לרבע.
 במשיכו-סלובקיה 100 כתר לשנה 25 כ"י.
 לרבע. ביוגוסלביה 120 כתר לשנה.
 כרומניה 100 ל"י לשנה. 25 לרבע.
 מחיר מודעות 30 מ"י בעד שורה
 קצרה או מקומה. מחיר כרבת מ"מ או
 חודעת אירוסין 200 מ"י. האדרסח :
 Hamicpe Kraków ul. Miodowa 22

Kraków-Lwów dnia 16 września 1921.

גליון ל"ז.

הראכה-לבוב. יג נאליה. ס תצא תרמ"א.

תוכן הענינים.

הקונגרס הציוני. ב. שפירא. — הדרך לחנוך פרודוקטיבי.
 פרופ. עקיבא הופמן. — מדינה ומדינה ומקריה: בקרקא: ישיבת מועצת
 הקהל. בפולין הקטנה: פרמישלא. בפולין. באשכנז. באוסטריה.
 באנגליה. — השבוע ככל העולם. — חבת ציון של הקראים, ראובן
 פאהן. — מאיגרא רמא לכירא עמיקתא. אברהם כהנא.

הקונגרס הציוני.

מאת סיפרנו המיוחד.

על הקונגרס הזה טכוע חותם מיוחד. חותם של סריימא חותם
 של תלמוד. שכבר הביא לירי מעשה. והצירים. שהתאספו מכל קצוי
 ארץ. לדין על השאלות העומדות על הפרק. יודעים את ז
 הנדולה המושלת עליהם. המה יודעים ויודעים. כי כל נפשי ההלכות
 של הציונות ועתידו של קיום היהדות והיי עם ישראל תלויים בקונגרס
 הזה. אם בקונגרסים הקודמים הסתפקו בכטוי הרצון לנאולה. עליהם
 להראות היום. כי יש בהם גם היכולת להנשמת הרצון הזה. עליכן
 אעים שהדור הוא הקונגרס הזה גם בהציוניותו כההולכים לפניו. מצוין
 הוא עוד יותר בפנימיותו. הוא יותר נהדר כלפי פנים מכלפי חוץ.
 אחרי נאומי הנשיא דיר ווייצמן ונשיא הקונגרס מר נחום סוקולוב
 ואחרי ברכות השלום מצד הממשלה הטשכית והציר הבריטי בישיבה
 הראשונה. החל בישיבה השניה הוכח הכללי בכובד ראש כל-בך מציק
 עד כי נדמה כמו מבין האור האלקטרי הממלא את כל ההיכל
 מתפלשים עכים קלים ומרחפים על ראשי הנאספים. הנואם הראשון
 מר יוליוס סימון. שיצא ביחד עם די לימא מתוך הועדים מפני
 הסכסוך עם האמריקנים. מתח קו של בקורת קשה על ההנהגה
 הציונית. נאומו שנמשך יותר משתי שעות. היה כעין האשמה של
 קטיגור מושבע. היגע למצוא את כובד החטאים ולחוקיעם לעיני
 השופטים. נאומו עשה רושם אדיר על השומעים. אבל כל אחד
 הרגיש. כי זהו קטרונו של קטיגור. המאדים את החטאים כתולע
 ואחריו יבא הסניגור וילבינם בשלנו. בתחלת הישיבה השלישית בא גם
 חברו לדעה מר די לימא בכלי התותח הככרים. להריק אש ונספית
 על ההנהגה. אחריו החלו נאומי ההתנצלות של המליצים יושר מבין
 הצירים בהמלצה למחצה ולרביע. עד שבאו בישיבה הששית
 הסניגורים הראשיים. מר זשאבוטינסקי ודיר שמריהו לעווין והרסו את
 כנין ההאשמה עד היסוד בו.

ההגדה. שהיהודים הם אויבי המדינה הפולנית ואנשים שונים פרסמו
 זאת כאמת קיימת. וזוהי דבה ואולת. עם הפולנים מהכרים אותנו
 זכרונות מאות שנים של אושר ושל אסון. העם הפולני היה מרוכז
 ומשועבד ובעמל רכ יצא לחרות. ואם אנו מקרמים כברכה תחית העם
 והמדינה אין בזה הכנעה לפני בעל הכח או חנופה. אלא דבר עיקרי
 פנימי. חולצה מחויבה מהשקפותינו... אין להשוות את הנעשה לנו
 בפולין אל ההרגות באוקראינה. אבל כל רצח אדם יען היותו יהודי.
 יען דעה קדומה שולטת כנגדו מראש. וצרות עין ושנאת הנם גורמות
 להאמין עליו כל דבר און כפתיות — הוא עון נורא נונע עד לשמים.
 בשההסתה נעשית בשיטה קבועה ודעת הקהל מתמלאה רעל וחימה
 ונעשה הדבר למין מנסה רוחנית לרבר בכל שעה לעו וסרה. לענ
 והתולים אך נגד היהודי. עד שמתוך הלהג הרב והרגל הרביר ושנון
 הלשון מתחיל הצבור הפולני כולו להאמין באמת. שהיהודים הם חברה
 נעלמה על רשעים צוררי פולין ואויבי מדינתם; אז אסילו ממשלה
 חוקה לא תוכל לעצור את רוח הפרצים בנקל. מפני שהשגאה
 והבוז נעשים תנועה והתפעלות כלליות והממשלה גם היא
 חוששה שמה יחשדורה. שהיא מטה חסד כלפי היהודים ולא תוכל
 עמוד. ואם גם תצליח לפעמים לשים קץ לפטרעות נוראות ביותר —
 האופי העיקרי אינו זו ממקומו. מצב הרוח מתקיים. פטרעות לא יתרחשו
 עוד. אבל פנעי היום ותלאתיו הולכים ונמשכים. אין רוצחים עוד את
 היהודים. אבל עושים אותם לפענ ולקלם לכל נער בשוק. מתנפלים
 עליהם ותולשים את זקניהם. מקרים כאלה נראים כמעשי קלות-ראש
 ואלמות ובדיחות הדעת של תעלולים; באמת יש בהם נימוק יותר
 עמוק. זוהי הנשמת רגש הבוז התופש מקום ראשון בין כל תהרגשות
 השולטות נגד היהודים. קשה למצוא כטוי נכון לכנות בו את כל נזולותו
 של העלבון הזה. את ההפקרות והכלביות שיש בהתנפלות הלכה.
 שהן התנפלות על הצלם האנושי. על כבוד האדם. אין זה רצח.
 אבל בכחינה ידועה זה רע יותר. מפני שאין זה רצח הנוף. אלא
 דמיסת הנפש. פסיעה על ראשי עם שלם. סימן בולט וצועק. שהיהודי
 הוא הפקר לכל מי שרוצה לקנה בו את ידיו המדונלכות. שהרי כל
 סרחן שוכב. כשיש לו אותה הוכות היתרה שאינו יהודי. יכול להתעלל
 ביהודי. לירד לתוך פניו ולהשחית את צלמו... וכשבאים לבאד לנו.
 שוהו רק בשעת חרום. מפני שהחיים קשים והעצבים מודעועים. הרי
 זו רק נחמה קלה. גם עצבי היהודים מודעועים בשעת חרום. הלא הם
 סובלים גם בליז ולמה עוד יסבלו עניים נוספים כשביל שיהודים הם.
 בעתים שקטות בני אדם מרמים את עצמם. וכשהחיים מודעועים קצת.
 יפול המסוה מעל הפנים והאוהב יגלה באויב.

או יהו היהודים המדונאים והנעלבים. אין הפנע האנושי
 מכריח לזה? האם לא היה העולם מבוה ומשקץ בצדק את העם
 שאינו מגין על עצמו ושאינו צועק מרוב מכאוביו ושינשק את שכת
 מכרו? ועתה יתחיל כל משחק התענועים של השנאה.. ידרשו סאת

החלטה רבת התוצאות נפלה בקונגרס. הקונגרס יצא מלאכות מיוחדת אל הממשלה האנגלית ואל הנציב העליון בירושלים, להציע לפניהם את דרישות היהודים ולבקש מהם לברר את יחוסם ליהודים בדיוק.

הנסיסטר לקוֹנוֹנוֹת ששרטטו שנה לקונגרס ברכת הממשלה האנגלית, שהיועצות לבנות איי יוכתרו בהצלחה והארץ תהי מפריחה ומתפתחה לטובת שני העמים.

בעצת ביאליק נוסדה הסתדרות 'תרבות', לשקוד על הרבצת התרבות. בראשה יעמדו ביאליק גרינברג וקלאצקין.

הדרך לחנוך פרודוקטיבי.

ג.

מה ענין הסתדרות של ד. ה. ק. אצל החנוך הפרודוקטיבי? הרשמים שאדם מקבל בילדותו לא רק שאינם נמחקים גם בזקנתו אלא שהם פועלים הדיר כמחו ומצמיחים רעיונות ומחשבות חדשות למיניהם של הרשמים האלה. לכן המומחים דורשים להנהיג בבתי הספר לעם קהלות תלמידי בית-הספר, כדי לחנך את בני הנעורים לחיים חברתיים. לא על הלמוד של ח'ס חברותיים הם חשים. כיראם להדריך את המה הצעיר להסתכלות חברותית ולראות את עצמו כאבר מן החברה, אשר בה הוא חי. לא רק כאח לצרה, שישתתף בצערה של החברה או של פרטיה, כיראם כחבר נאמן, לעבוד כשכיר הכלל בשמחה וברגש של קדושה, לשנשג ולהגדיל את החברה, אשר אליה הוא מתחם. קהלותינו הרחיות עם קטנותיהן ועם הפקיד Komisarz rządowy מטעם (או כנהוג בלי כל טעם) והכרותינו המפלגיות אינן מסוגלות להיות למישל ולמופת לבני הנעורים, שיקבלו מהם את רשמיהם הראשונים. על החנוך להכשיר את הנינו, לבהן ולבחור לו בחיי החברותיים את החברה או את המפלגה בעמו המתאימה לדעותיו ולא לנהג אותו כשה תמים וכסומא בארובה. טוב מתנוד לדעותי ברעת מחבר בדעותי בלי דעת. נחויג הוא לקיים עמנו לחנך עברים יהודים יודעי ערך החיים הצבוריים מעוריהם. הלא כל תורת משה מיוסדת על החיים הצבוריים ולכן נוקקים אנתנו להסתדרות מקיפה את כל העם וצורתה החיצונה השוכה בעינינו מערכה הדיאלית. כי על הצורה לשמש מופת לתלמידים, שיתרנלו לחיים חברותיים מעוריהם. ולזה תישמש הסתדרות הדרק, העומדת למעלה מן המפלגות. אין בעולם עם, שיסוד הין עתק לחנוך בניו כעמנו, ואין ספרות בעולם, שנמצאות בה פנינים יקרות לחכמת הפדגוגיה כספרותנו. ובכל זאת... ההון עולה לתהה כי את הפנינים לא הרבינו ובוהרן לא השתמשנו להאיר לנו את דרכנו בחנוך הילדים. הקדרנו את זיו פנינו ובסוף השלכנו אותן לאשפה. אם נתקור בתולדות הפדגוגיה שלנו ובתקנות הקהלות שבימי הבינים, נבוא להכיר, שהלמוד והחנוך היו מתאימים בכל עת לצרכי החיים של כל יהודי פרטי, כמו לעם כלו, וגם לצרכי החיים בין העמים. גם החרד הישן, כמו שאנתנו זוכרים אותו, היה יותר מתאים לחיים מהחרד של עכשו. מיום ליום רואים אנתנו את מוסדי החנוך בעד בנינו יורדים פלאים. אל החרד הישן הוספנו את הלמוד בבית-הכללי, לצאת ידי החוק ושני אלה לא הספיקו והוספנו עוד קורסים עברים ומורים פרטים. הרי זה טלאי עין טלאי, שלא יכסו היטב את הקרעים. הלמוד באשר הוא עזר לחנוך בכל סניפיו ישאף לתכלית אחת, מן הנמנסטיקה והשיר עד למוד יסודי הדת לפניהם מטה אתה: השתלמות. ומשום זה צריכים כל המורים וכל חלקי הלמוד להתאים זה לזה ולהשלים זאיו, ואצלנו הכל עומד בנוד וליז. החרד עומד בנוד לבית-הספר הכללי, הקורם העברי בנוד לשניהם והכל בנוד לבית הדורים. מדוע מצאתנו זאת? יען אשר החרד לא הסתגל אל החיים, ונתנו את החרד, עשינוהו רק למוכד

היהודים שתקה ויתנפלו עליהם בחרוף ונדוף ובאיוס, שהם מחללים כבודה של פולין בחיץ לארץ. והו שקר נתעב. יוצרי הורם האנטישמי המה המחללים את כבוד פולין; מסיתי העם לרשעה ולזדון אלה הם אויבי העם הפולני. והשתקה, שהם דורשים והו דבר שאינו ככה אדם. לנו יש רק כח אחד: האמת והצדק. אין אנו רוקמים כסתר. אין אנו עוסקים בדיפלומטיה של סתרים ולא בהקוננויות וקשרים. את הטוב שבפולין נאמר וגם את הרע נאמר, כמו על כל ארץ וזלתה. לא מתוך שנאה כמותה ארץ, כי אם מתוך הצורך המחולט להגן על חיינו ועל כבודנו.

*

הועדות השונות היו גדולות ביותר והעבודה היתה קשה ונתעכבה בדרשות יתרות ובבקורת שלא במקומה. הרי הועדות נבחרות רק לפ' שברב עם קשה להועץ ולברר ולהחליט ואם מקבלים גם אל הועדות המון שאינו בקי בענינים הנדונים ומתערב בדבר רק להפריע. למה הועדות משמשות? כן היו בוועדת הפוליטיקה 45 איש, בוועדת הפיננץ (12) ובוועדת ארץ ישראל 180. אמנם הועדות נפלטו לבנות ועדות; ועד איי נחלק לוועד ההגרה לוועד המושבות ולוועד החנוך; ועדת הפיננץ - לוועד של מסים, בנקים וקרן היסוד אבל בכל מהלכה ומחלקה הי אנשים בלתי מומחים יותר מדי, כאלו היו הועדות רק משרות כבוד. מהוה בלתי רגיל בשום פרלמנט היה בקונגרס הזה: קריאת התגר באה לא מצד ימין (המזרחים והרבנים מקנאי קנאת ה) ואף לא מצד שמאל (הדריקלים שבציצ. הפוחיצ ופויצ); אררבא מרטין נובר ושאר ראשי השמאליים דברו דברי פיוס של מה בכך. ולכל היותר הציעו את תלונותיהם בנמוס מופלג. הקטרונו כא דוקא מן המרכז. מן הקרובים או שהיו קרובים אל הועדה. יוליוס סימון ודי לימא רבו את ריב כל ישראל; למה יחסמו את הדרך בפני השדרות הרחבות של עמנו מהשתתף בעבודה הציונית? רב לנו מהיות מפלגה של דוחים, רעיוננו כבר כבש את כל העם ואין חולק עליו ולמה לדחות חלקים גדולים בעמנו, שלא יוכלו לעבוד עמנו יחד? ועוד יותר תמוה היה כאשר קם הריר היושע טהאן לקמינור על המנהיגים והוא הלא נהשב תמיד למפלגת הממשלה ובעל בשחן גדול היה כל ימיו ונאמן ביתם של העומדים בראש וממליץ עליהם ופתאום לקח בידו את תפקיד המבקרים ורואי השחור כמו להוציא את האפוזיציה האלמת ידי חובתה.

ובכיו מול מיוחד יש לו לווייצמן, שהכל נכנעים ונשמעים לו. הכל זוכרים עוד את מרי האפוזיציה הראשונה, שהלכה בקרי עם הרצל ועם וואלפואן על כל טעות והטיחה כנגדם דברים קשים כנדיים עד שקצרו ימיהם והצעידום בדמי ימיהם שאולה, ועתה נעשה בשלטון איי טעות אחרי טעות, להרום את אשר בנינו ולנתוש את אשר נטענו. להגן על אויבינו ולנעול דלת בפני עולי הגולה, לסתום את פי אחינו עיי צנוורה קשה, הצעקה עולה עד לשמים ובא ווייצמן ומתפה על השלטון הזה, אסור להרהר אחריו, כי הנציב היהודי באיי עדה לווייצמן בעמל רב והוא יד שעשועויו והכפ מחור לו והכל שרוי לו, אפילו עונותיו נחשבות לו בזכות. לא יפוז משערותיו ארצה. והאפוזיציה מסכימה והכל שריר וקיים.

תוחלת נכונה היתה לקונגרס השמועה, שנס הישיבה הנוכחית של מועצת אנורה העמים לא תאשר את המנדטים על הארצות הנכבשות מפני חשש עדעור אמריקה, שהשתתפה בכבוש ואינה משתתפה באנורת העמים, אך יש תקוה שהדבר יובא לפני מועצת השלום בוויינגטון בחורף. תוחלת נכונה יש גם לוואכטווינגטון וסיעתו דורשי הלנין היהודי באיי. השלטון הארץ ישראלי וממילא גם ווייצמן ורוב הקונגרס מתנודים לזה, כדי שלא להכיעם את התושבים ומשום זה לא יפנס ו, אל הועד הפועל. גם אוסישקין אבר חנו מהרה, כי בו חלו את מעשה הפרוד באמריקה.

מדינה ומדינה ומקריה.

בקראה.

ישיבת מועצת הקהל.

ביום ה' שבוע שעבר היה ישיבה כללית למועצת הקהל פה. בפתיחת הישיבה הודיע הויר ד"ר רפאל לנדא, כי מר אדולף ציפדס י"ד קראקא באמריקה שלח לו 300 דולר למוסדות צדקה שונים ופרט את המוסרים. — מצבא הצבא הקים כביה"ק מצבת כבוד להללי המלחמה היהודים. המועצה הביעה תודה לצבא.

מר שמואל לבנהיים מציע הצעה נחוצה, להשתדל לחבר את הקהלה בפרגורוויה עם קהלתנו אחרי ששתי הערים הן כבר עיר אחת זה כמה שנים ולמה שתי קהלות בעיר אחת? ובפרט שלקהלת קראקא יש מזה הספר ממוך, כי מפני הרמת מחיר החיטה ישחטו רבים שם את בהמותיהם ועופותיהם. הויר עונה, כי באמת זה מצב בלתי טבעי ואין בעולם עיר שניה, שיתקיימו בה שתי קהלות נפרדות, גם מתנגד הדבר לחקי הקהלות, ואמנם כבר השתדל בזה ופעם אחת כבר הסכימו ראשי הקהל שם, אך בסוף התחרטו בעצת יהודים ובפרט עומד הרב הפדגוגי לשטן. הויר מציע למסור את הדבר לנשיאות שתשתדל שוב. מר סרנקל מנקש, שלא לכונן את פדגוגיה, אלא לבוא עמה בדברים באורח שלום.

מר פינחס לנדא שואל ע"ד בית-החולים היהודי, שהוא צורך נחוץ לקהלה מפני המהלות השולטות עתה בעיר ועדיין אין מתקנים אותו. הויר עונה שעוד לא נפנה כולו, יש שם עוד מוסד בקטריולוגי לצבא, אך בימים הקרובים יפנה גם זה ותחל העבודה אחרי בוא קומיסיה של רופאים, לכרוך מה יש לתקן שם. כבר הוכן הרבה והועד האמריקני העוסק בשמירת הבריאות של-יהודי פולין הכשיר להשלים דברים רבים החסרים כביה"ה בנוס. בכלי הרופאים ונשאר מכשירי רפואה. כאשר השתמש הצבא בכיה"ח הוצאו מכשירים רבים מן הבית וההפסד מרובה. הצבא הפולני אינו רוצה לשלם את הנוק, כי לפי דבריו לא הוא גרם הנוק, כי אם הצבא האוסטריי שלפנים, אך הצבא הזה בנה כן ביה"ח שתי ברקאות, שתוכל גם הקהלה להשתמש בהן וזה יכלא את הנוק במקצת.

מר וואלאך מציע, שתהיוק הקהלה את המרחץ הישן שנתקן במשק שלה ולא תשכירנה. מר בומינדר דורש להכין את המרחץ ולפתחו לפני החגים, שהוא צורך נחוץ. הויר עונה שהמרחץ כבר הוכן ושוכלל בכל מכשירי מרחץ חדש, ההוצאות עלו לשתי מיליונים והועד האמריקני הני"ל יתן חצי ההוצאות. אפשר יהיה לפתחו לפני ר"ה, אך אין להחזיקו במשק הקהל, צריך להשכירו.

מר פריידיך דורש להשתדל בשלטון העיר, שיתיר לפתוח בשלושת עי"ש, שהלים להיות ביום א', ע"כ את אטליוי הבשר, כדי שיוכלו היהודים לקנות ליו"ט בשר טרי. הויר עונה, שכבר היה מעשה ולא התירו, כי אין זה תלוי בשלטון העיר, אלא בסיים. אבל אפשר לפתוח במוצאי שבת אפילו עד הצות ויכלו להכין בשר.

ע"ד סדר היום עומדה הצעת הוועדה ללנות בקופת ההלוואה מיני המלחמה 10 מיליונים לחבלי"ת קנית מיני מוונות בול לראשי הקהלה. אחרי הוכוח ובאור הויר נתקבל הדבר, עתה הגיע ענין ביה"ק החדש למועצה, בנין החומה ובית המדרש והיכל ההספר ובית השומר דורש הוצאה של עשרות מיליונים ואין כל כסף לערה. מר פרידמן מציע, להטיל על כל עשירי הקהלה חרומה פעם אחת לתכלית הבנין. ד"ר פלדבלום מורו להרים את מכסת המסים למדה מרובה ולא יהיה צורך במסים אמצעיים. מ"ד שפירא מעיר: הנה מבקשים בכל עת מקורות חדשים להכנסה ושוכחים מקור פשוט ונוח. ישנם עוד בעיר כאלפים סוחרים אמידים, שאינם משלמים מס הקהל ובפרט אותם הסוחרים החדשים, שאין הכל מכירים אותם. יש מהם שאינם

דתי ושכחנו שתורתנו מקיפה את כל חיינו של היהודי ואין בה נבול מפריד בין הקודש ובין החול, ואנחנו העמסנו עול כבד על היקדים, קרענו את נשמותיהם, עשינו בהן שמות ואחרי כל עמלנו והוצאותינו המרובות ויגיעת היקדים העלינו חרם בידנו, לו התאימו אבותינו את החדר אל ציכי החיים, בחפיקר של בית ספר כללי שלם, או היה הנוכח מוצא די כח בהעבר, בספרותנו הישנה ובהה לברא בית ספר לאומי, המאחד בתוכו את כל סניפי ההנוך והלמוד, אמנם בעד בית ספר כזה לוחמים צרינו אשר בסיים; אבל אין תקוה לנצחון בעתיד הקרוב, לא רק מפני השאיפות האימפריאליסטיות, אשר הם נגדנו בכל העולם ובפרט בארצנו, אלא גם מפני שהמלחמה תהיה נמשכת ימים רבים ועד הנצחון נדרשים קרבנות רבים וגדולים ולהיות מסוגל להבאה קרבנות כאלה עלינו להנך מקודם את עמנו בפולין, ובכל זאת אין לנו להתאושש, אין לנו לאהו בבקורת של ננאי נגד המוסדות המצויים המחכים את בנינו, הבקורת תהי רק להעמיד את האמת ולהראות איך לתקן את המעוות, ובינתיים עלינו להתהלך את כל המוסדות ההנוכיים שלנו בחבה ולשפת אותם באהבה, אם אמנם ההנוך שלנו הוא י"ד ידוע חוצי י"דנו הוא, לא בחומר תלוייה התועלת, כי אם בצורה שניתן לו אנחנו אבל היצירה הזאת תהי כלל רעש, כלל קטנות מפלגתיות, כי לא ברעש די.

ההוצאות המעציבות, שהסבה לנו העוובה בדרך התפתחות מוסדנו החנוכיים, תהינה לנו לאזרהה בגשתנו לעבודה חדשה.

ידענו שהמקורות הכלכליים של רבני עמנו עתידים להסתם, כבר לפני המלחמה נגדו מעמנו הרבה מקורות של פינסה וגם בטרם נגדו היינו דואנים, שחלק גדול מאד בעמנו הוא מחוסר עבודה ובפרט עבודה קבועה ופוריה, שיש בה תועלת למדינה, וההסרון היה גורם את ההגרה לארצות שונות. על הבצה של המלחמה עלו אמנם איפו נצנים חדשים של פינסה: תעשייה של ספירוסים וכחיהם בחשאי, מסחר הוואלוטות וספסרות בכמה מיני סחורות, להרויח ממון על נקלה על חשבון הצבור הנגול. לא נחקור בזה אם עסקים הנוגים וכשרים הם, אך שני דברים ברורים יש בהם, שהכל יודו בהם: (א) שאינם מביאים לנו כבוד ורנשי חבה ותורה מצד הצבור הגדול (ב) שהם כקיקון של יונה; כאשר תעבר הסבה, אשר נתנה להם היכולת לשנשנ, המה יכלו ויפולו.

אך הוצאותיה של המלחמה בראו גם אפשרות חדשות, כנון אפשרות לשנשנ את המלאכה והתעשייה במדינתנו, הבאת סחורות מביהם ושאר ארצות המערב של מלכות אוסטריה מצפנים, אשר שמה מחנק להתפתחות המלאכה ותעשייה בנליציה— כמעט חדלה, וכאשר נצא באמת ממצב המלחמה ונבא למצב נורמלי, אזי נוכח לדעת, שמחוסרים אנחנו הרבה דברים הנחוצים לחיים תרבותיים, וגם חסרים אנו הפועלים המלומדים לעשותם. ונגד פנינו משבר גדול, מעבר מזה אנשים מחוסרי עבודה, ומעבר מזה עבודה מחוסרה אנשים.

לקדם הרעה הזאת עלינו לטפף בפוליטיקה אקונומית, לא צעקנית, כי אם ברצינות, להעביר את רוב אוכלוסינו מעבודה אי-פרודוקטיבית ומעסקים העתידים לחלוף לעבודה פוריה מתקיימת ועלולה לחזק גם את קיום העם כלו, בעבודה הזאת נעבור לא רק בעד הצלחת יהודים פרטים, כי אם לעם כולו. הכסף הנקבץ מהצבור צריך להביא תועלת לכל העם.

פרופ. עקיבא הופמן.

(סוף יבא).

בפולין.

הקונגרס הקתולי בווארשא. כאותם הימים שנקלעו צירי היהודים מכל העולם בקיסצ'בד. להועץ על עתידם. נקלעו צירי הקתולים הפולנים נווארשא בפומבי רבה כמו במקרה היסטורי ממדרגה ראשונה. להוסיף עוד לקטרנר על היהודים ולהשיגם על העם. כמובן בלי כוונתם אי אפשר לחבריה זה כמדה הזאת הם למודים מנעוריהם. החכם ההיסטורי שלהם הבומר קרושינסקי ספר לעם הנכבד דברים נוראים מוזיפים מן ההיסטוריה. שהכנסיה הקתולית מיום היותה עשתה רק טוב ליהודים. כדי שיהבולצו בעמי הארץ והם בנו את התלמוד הומה בצורה מסכיב להם שלא תקרב אליהם כל השפעה זרה. ועכשו הם מתבצרים ברעיון הלאומי ושופכים שלטונם על כל העולם. כי רוסיה בידם היא וגם מלכות אנגליה נכנעת להם וסיה למשמעתם וכל מאוים היא לרדת גם בפולין. בסוף המאה הי"ט קם נביא לישראל באשכנז ושמו ישראל זינגר. הוא נבא. כי כמאה העשרים תבוא נאולת ישראל והם יבערו אחרי כל דת ואמונה וכנסיה וישלטו בכל העולם והו סוד הבולשיוויסמוס והכשתה אי ליהודים. ועדינו להשמר מהם בכל מאמצי כחנו ולהכדל מהם. שלא לתת להם כל משרה. כל חלק ונחלה בארץ וכל משכורת. ידינו הירוע. המשטה בנו את אנשי צבאו. הננראל יוה האלר. הפיל פחד העתונות היהודית על הנאספים. כספרו להם בתור נכור ומציל הארץ וידוע הכל. כי היהודים מושלים במכמני הספרות והעתונות. כי יש להם בפולק שבעה עתונים יומיים בלשון העברית והמשים בלשון הודונגית. חוץ משבועונים וירחונים ושאר יצירות ספרותיות לאין מספר עד שהארץ הפולנית שיקעת ביד התלמד כמו ביון מצולה ואין מעמד. ועפיו נחלטו ההחלטות: לסגור את הנבול בפני הפליטים; להרחיק את משכילי היהודים מכל משרה ובפרט משרת שופטים ומורים; להשתחרר מכל השפעה יהודית וכלומר לנעול בפניהם גם את הסיים ומועצת הערים; להזק את ההרם על היהודים. שלא לבא עמהם במימ ולתכלית זאת צריך כל פולני להשתתף בחברת. הוואוי; לתת לערים אופי פילני; כלומר להתנכל שלא יחדרו למועצות הערים. להציק להם ולשלם מן הארץ.

עלילות ודבות ואין קץ. סטינסלב נראנסקי פרסם בסלובא פולסקי שוב מאמר שטנה על היהודים. כי הם רוצים לכבוש את הארץ. להיות שותפים בה. שלא תהיה הארץ מדינה פולנית ולא פולנית-ליטאית. אלא פולנית-יהודית. הקדמה היא זאת לתנועת הבחירות. להבעית את הבוחרים היהודים. שלא ילכו בעצת הלאומיים. אלא יבחרו במתכוללים אלים. שלא יריבו ריב עמם. אך בני עמנו אינם עוד מירונים. ולא ילכו בהדמם של שונאינו ולא יחתו מפני נעדתם. אותם הנבורים. שאינם יכולים להציל את ארצם מרדת מטה מטה. לא יוכלו לעקור מלבנו את ידיעת עצמנו. — קטרוג אחר נתפרסם עלינו בימים האלה בעתון הלאומי והדמוקרטי. טיגודניק פולסקי כאת הסופרת הדמוקרטית איזא מושטשענסקא בתור ידידתנו ודורשת צדקנו. הוא מאשימה אותנו ככל חכמי הליברלים. כי נבדלנו מכל העמים והחוקנו עצמנו כעם נבחר. כבחרו האנושות ומעולם לא הפצנו אפילו שיקבלו בני העמים את דתנו. כי מתנאים אנו ביהוסנו ומבזים את האחרים. כל אדם צריך להיות אורח בארץ או זה. האורח דורש זכותו מאת ממשלת הארץ. והור — מאת צירי ממשלות זרות. ואולם היהודים תופשים בשתי הזכויות יחד. קופצים בראש. רוצים דוקא במשרות רמות. אע"פ שאין העם יכול לבטוח בהם. אכל מואסים בעכודות נסות.

באשכנז.

עלילות חדשות. הקנאים הנרמנים עוכרי עמם פרסמו בעתונתם. כי ממקור נאמן נודע להם שהננראל הצרפתי להרונד. ראש הצנא הצרפתי בשלייה העליונה. הוא בן יהודים ומצאו משלוח

דרים מה. אבל משתכרים מה מיליונים בקביעות. כל אלה אם יהיו נתבעים. יתנו מס הקהל ברצון. צריך לקחת רשימות משלמי המס בבית העיר ובבית הערכת המסים והיו לנו אלפי משלמי מס ולא יהיה צורך במלוות. גם צריך למכור קברות משפחה. הויר עונה. כי אין להטיל תרומה חדשה. כי ברצון לא יתנו האנשים ואין בידנו לכופ אותם. כי אפילו את המס הרגיל קשה לנכות ושלטון העיר אינה נוהג לכופ עתה אפילו לשלם את מס הממשלה ומכיש שלא יפוף לתת נדבה יוצאה מן הכלל. על דבר עצת מר שפירא עונה הויר. כי בחפוש רשימות העשירים החדשים אין שלטון הקהלה מתירש. בכל שנה הוא נוטל את הרשימות מאת הרשויות ומטיל מס על אנשים חדשים. (400 איש משלמים מס הקהל בקראקא ובכלוב. שמספר היהודים שם כפלים. אין הרבה יותר. אבל מכל החצעות האלו יתרבו ההכנסות רק אחרי שנה ושנתים ואנו צריבים לכסף כבר עכשו. ובדבר קברות משפחה הנה בביהיק הישן אין עוד מקום פנוי ובביהיק החדש לא יקנה איש. כי הכל רוצים לקבור מתיהם רק בביהיק הישן. מר סטמפל מציע למכור חלק משרה ביהיק החדש לצורך הבנין. ביהיק הישן הוא בן 6 מורנות והספיק לקין שנה ולמה לנו שדה של יד מורנות? הויר עונה שהשרה אינו מוכשר לזריעה. הוא סלע ופרשים. דיר סלרבולוס מציע שמחיר קבר. שנקצב לעשיר העשירים שששים אלף מרק. יורם עד מאה אלף. ממותר המס הזה ישלמו את החוב. שילוו לבנין. מר היימאן אומר: סכומים גדולים למס לא יתן איש ברצון ויקומו פסכובים. אבל צריך להגיד למשלם. שדורשים ממנו חמשים אלף למשל מחיר הקרקע וחמשים אלף לנדבה לצורך הבנין. כך נקל יותר לנכות. הדיד פילשוביץ מציע למסור את דבר המצאת הכסף לועדות ביהיק והממונות והן יועצו בדבר ויציעו לפני המועצה. נתקבלה הקצבה של מאה אלף לקברי עשירים והשאר ימסר לועדות. נתקבלו גם הצעות הועדה לקבוע משניה על הקצבים והשוחטים. שלא תבא הקהלה לירי נזק במס השיחטה; לשלם לפקידים בחדוש הזה הוספה של שכר חורש אחד מיותר; וכן לתת תוספת שכר לסורי דת; להשכיר לשנה הבאה את נוצות העופות ולהסכים למנוי מורה דת מר דודילים לביס תיכונים.

מר פרייך מציע: בהיות ספירת העם קבועה ליום השבת שלפני ראש השנה. לא יוכלו היהודים לרשום בעצמם את פרטי תשובותיהם על השאלות שבטופס והפקידים יכתבו בעצמם כטוב בעיניהם. נראה הדבר כאלו ככוונה קבעו את ימי הספרה בימי חג היהודים. שלא ירשמו את לשונם ולאומם. לכן צריך לדרוש מאת הרשות למסור את נליונות הספירה ליהודים ליום זה. שיוכלו לדרוש בו כיום. דיר צימרמן אומר לדרוש שיאריכו את הזמן לשבעת ימים. הויר מבטיח שישתדל בזה.

לועד הערכת המס נבחר מר שמואל שפירא במקום הנפטר מר ארנשטיין.

בפולין ההמנה.

פמישלא. החברה מזרחי פה ההלה לתקן את קלקולי החנוך הרניד והחלישה לפתוח הדר מזרחי. שיחבר את למוד התורה עם הלמוד של עניני חול ואם אפשר יהיה תקבע גם למוד מלאכות. על הפצה זה פרסמה מודעה. מיד הריחו השלומיים סכנה בדבר וצעקו צעקה גדולה: היתכן לשנות מנהג ישראל? והתהילו. מודיינים כדרכם בבתי סלסתר. שנרבקו על תנור הקלוויו. ובשורה הביאו מקראקא. שגם שם מחים החירים כנגד החדר המזרחי. אך ידעו נא בעלי השמנה. כי שוא מזמנם. המזרחי ילך את דרכו ולא יחת מפני שום איום לנסות מנתיבו. — המזרחי מתפתה והולך פה. שעורי המדיש הנלהבים. מושכים את לב הקהל ולימות החורף יערכו עוד שעורים שונים. א. ה.

השבוע בכל העולם.

סוף סוף נפל המניסטריום של וויטום, לא יכול להתקן מעמד נגד שונאיו המסתערים עליו מימין ומשמאל ולמראה התקלות הרבות מבית ומחוץ. נשיא המדינה מסר דבר הקמת קבינט חדש למנהיגי הימנים נדומבינסקי. — כל מדינות המערב, חוץ מאמריקה, בקשו להשתתף, להביא עורה לרוסים הרעבים, אך בתחלה בקשו לשלוח לרוסיה מלאכות משיחפת, לראות מה היא חסרה ואיך לסדר את העזרה, אך הקומיסר הממונה על עניני החוץ ברוסיה משיששרין ענה קשות את הועד הבין לאומי, כי להפוך את רוסיה בא, עתה רעבי רוסיה בסכנה. — בין ממשלת אשכנז ובין באירים פריץ ריב; הממשלה הכללית רוצה לקיים את אשר נגזר עליה, לפרוק את הנשק ולבטל את נדורי המלחמה ובאירים הקתולית נמצאת כמו אוגנרים בידי אנשי מלחמה קנאים, היראים כביכול מפני הקומוניסטים ומסרבים לפרוק נשקם. לאשכנז יש אפוא ניב אירלנד שלה, באירים רוצה להסדר. — חיצ אוסטרית עזב את נפילות אוגנרים הנרמניות והיל אוגנרי נכנס תחתיהם. הממשלות המנצחות שלחו אוהרה לאוגנרים, לקיים את ספר הברית. — בקונגרס של אנורות הפועלים באנגליה החלט, שאם תתגש סכנה של מלחמת עמים חדשה, יכריזו שביתה כללית וידרשו מאנורות הפועלים שככל העולם לעשות כן. — באשכנז נוסדה אנורת אוהרים, להלחם במקח שוחד, שהתרנלו בו הפקידים אחר המלחמה.

חבת ציון של הקראים.

מאת ראובן פאהן.

כשנקרעה הכת הקראית מעל היהדות הרבנית כנכל הפקירה הרבה קנייני-היים ומנהגים ונמוסים שסגל עם ישראל לעצמו בהשתלשלות המסורה. קנינים כאלה הנם הוקרמים — מעין נכסי צאן ברזל — בחיי עם ועם, וחלק רב מהם הפסידה הכת הזאת.

במקום נמוסי עם ומנהגיו — שהיו אצורים כרכוש רוחני בתורה שבעל-פה — שהופקרה באה אחיזה יתירה בקנין הנשאה, הלא הוא התורה שבכתב. חזיון כזה אינו בודד בדברי ימי הכתית, ומאמר חז"ל על-אדות הכותים, כי במצוה שהתחייקו בהן דקדקו יותר מישראל, משמש לראיה. הקראים כחשו בכל ההוה הישראלי, בפי שנתבטא אז על ידי בוניו ומשככדיו תכמי הרבנים. אבל הודו בעבר הישראלי ביתר שאת ודבקו בו עד כדי להחזיר את החיים הלאו לקרמוסם. החסר והלקוי דרש מלואים; מחויבו המחלט של העבר באה התיחסות דומה לו — גם אל העתיד. באופן זה נשאר להקראים לא רק עבר-קדום משותף עם הרבנים, אלא גם עתיד-משותף על יסוד האמונה בעתידות האומה. באמונה הזאת ביעוד העתיד לישראל, התחייקו דקראים בכל תוקף, אף ע"ם, שרק בספרי הנביאים מדובר עליה בפירושו, והאגדה התלמורית והמדרשית דייקה גם מפסוקים רבים שבתורה את ענין המשיח. אולם כידוע לא השניחו הקראים בדיוקים כאלה, ביחוד כשבאו מצד הרבנים. בכל זאת מוצאים אנו את האמונה בעתידות האומה — ביאת משיח ובנין ארץ ישראל — בולטת מאוד בספרות הקראים, ומשפיעה על חייהם מראשית צמיחת הכת עד הזמן הזה, מזה יש ללמוד, כי מלבד שהאמונה הזאת הכתה כבר שרשים עמוק בלבבות ישראל בזמן התלמוד והסידור, באה היא אצל הקראים למלאות את החסר מפאת כחשם בהוה, וניהתה לכת מעורר ומחוק בכל הדורות.

ומשפחתו עדיין יושבת בנלייביץ בשלויה. היהודים אשר בשלויה כולם מרגלים הם ומודיעים לשר הצבא הצרפתי כל סודות האשכנזים ולא הנם שנואים שם היהודים כל כך. כי הקנאים הפולנים בשלויה אומרים את ההפך ממש וגם הם רודפים את היהודים כי מרגלים הם לטובת אשכנז — אין זה נונע לענין. עלילה אחרת מנוחה היא עלילת הרג. כלל ישן יש להבמי אשכנז, כי אין דבר בעולם, שאין להביאו באיזה יחס ליהודים. אפשר לקחת כל ענין שבעולם ולהוסיף בצדו. אונד די יודעין, וכבר יש מקום לפטפט עליו ולמלא ספרים שלמים בדברים בטלים. וכן נבראה בן לילה עלילת הרג האשכנזי. בימי הקיסרים היו צבעי הרג שחור אדום והזהב. הרסובליקה מאסה בזהב, המוכיר כתר מלכות וקבעה במקומו כתום, שהוא צבע נרמני ישן ולפי שהקנאים רוצים דוקא בצבעי הקיסר, ימאסו את צבע הכתום באמרם, שהוא צבע יהודי, כי בימי הבינים כלו העמים את היהודים להדביק על בנדיהם מטיות כתום ועתה הטילה, הממשלה הנעלמה היהודית על אשכנז את הכתם הכתום, כדי לשימה ללענ ולקלם בנוים. ומיכל האשכנזי מאמין, כי מה לא יאמינו על יהודים ?

תנ"ך מצויר. הפרלנ של הונא שמיר מוציא עתה לאור תנ"ך עם ציורי הצייר המפורר רמבראנדט מהודר מאד.

הספר ה'שהורה. העסקן היהודי הפטרבורני מר קריינין שוהה בברלין ומאסף הומי' להוציא לאור את הספר השהורה, שיכיל את פרטי כל ההרנות, שהיו בשנים האלו ברוסיה הדרומית והמערבית.

גרים. בשלושת החדשים מאי יוני ויולי התניירו באשכנז ניב נצרים; מהם מ"ה נשים ורק שבעה גברים. כמובן לא מתוך חקירה והכרה המירו אלה את דתם, אלא לצורך שדוכים או מנון. והאות על זה רוב הנשים, וכמה יהודים יצאו מן הכלל מטעמים כאלה ?

באוסטררה.

האליאנין לעזרת הפליטים. הועד האמריקני מסר לחברת האליאנין הווינאית מיני מוזן בסך מיליון ומחצה וה'ת ארף כתר במזומנים, להשתתף בזה בעזרת הפליטים מרוסיה ואוקראינה. שקבלה החברה על עצמה כדרכה בכל עת צרה, החברה מקוה לקבל עזרה גם מאת יפא.

חלל הזמן. מווינא באה השמועה המרעושה, כי הסופר העברי י. א. לובצקי שלח יד בנפשו מחוסר כל. הוא היה בימי נעוריו סופר עברי ותקי, עמקן ובעל רגש דק. רכש לו השכלה רבה וידועת לשונות. גם בכשרון הזמרה היה מחונן והיה משמש חזנים מפוארים. אך כמו שלא מצא פרנסתו מן הספרות העברית, כן לא מצא את דרכו גם מן הזמרה. כי—לא היה יפה תואר ולא מצא משרה בתור חזן. במקף נעשה סוחר וגם בזה לא הצליח, כי לא לתגרות נולד.

באנגריה.

החוקה היסודית בא"י. הניעה הצעת הקונפטיטוציה הארץ-ישראלית, שערך הנציב העליון בארבע נוסחאות אל הממשלה האנגלית. הממשלה לא רנה עליה עור. אלא שלחה אותה כמו שהיא אל הועד הפועל הציוני, לחוות את דעתה עליה או להציע הצעה אחרת.

שוב "זקני ציון". ישראל זננויל פריסס תודה בטיימס על אשר גלו את האמת כרבר הפיוטוקוליס של זקני ציון, שוהו זיוף של האכראנא הרוסית. להצף את הנונע השחרור בדם היהודים. זננויל מוכיה, שונח היהודים באוקראינה הוא תולדת היויף הוה. המסיתים הפיצו פחד היהודים על העם הנכבד, כי הם רוצים לכבוש את העולם ולהשמיד את כל הגוים.

השבים מירושלים. כמעט מחובתו של כל קראי היתה. לעלות למצעד פעם אחת בחייו לארץ הקדושה. על כן מרובים הם כנויי 'ירושלמי' כשם-צ'ואי ותואר-כבוד לכל אלה.

אמונת המשיח ושאיפה לארץ-ישראל נתנו להקראים — שעיי הקרע הפסידו הרבה ממה שנשתרש באומה על ידי המסורה — אותו החוק, שנתן העונן לספינת המטולטלת בין גלים זועפים. הדלוג, שעשו על פני כל חזיונות הרוח, שנתפתחו אצל העם הישראלי בבבל, הסב מצד אחר שיתקרבו יותר אל העבר, שנשאר לירושה בארץ ואל העתיד הנשקף לה. ונטיה זו לארץ-ישראל, מתגלה כמעשים מוחשים מימות צמיחת הכת עד הומון האחרון.

אמנם מקורות הודיעות על אדות ישובם בארץ ישראל אינם כל כך רבים. רובם יש לבקש בספרי הקראים עצמם 3, ומעומם בספרות זולתם. בכל זאת מפיצים הם אור קצת על הענין הזה. לישוב הקראים בא"י הקדשתי מאמר אחר לנלוונות הכאים.

3) מקורות האלה אינם מספיקים ויש להזהר בהם, כי לפיכך הם בדיוסם ההיסטורי. וכבר נתגלה לא דק שטחיות, אלא גם נטיה מרובה לזיופים כהיסטוריה למן הראשונים עד האחרונים (בעל דוד מרדכי ועוד) והאחרון שבאחרונים (אבן רשף ועוד). עיין מה שכתבו על ש"ר, שד"ל והרכבי ועוד רבים מחכמי ישראל ואומות העולם ובפרוטרוט הרחיב לדבר בענין זה ש"א פוזננסקי.

אברהם כהנא.

מאגרא רמא לבירא עמיקתא.

אינגן נ. נפס פלאים. היו ימים לא רחוקים, לפני המלחמה והיה אינגן זה אחר מבני עליה בעיר. לא על חכמתו וישרו, כי-אם על הונו ועשרה שצבר לו בעת קצרה. הוא היה סוחר ומלוה ברבית כאחד ובשני המקצועות האלה גם יחד עשה חיל. בה בעת שאהרם נשברו במשכר' הומון ופשטו את הרגל נשאר הוא איתן והלך ונרץ. את עברו לא זכר לו איש. את מוצאו השפל וגנבותיו, שבשבילן היה תפיש בבית-הסוהר. כשיש לאדם ממון ימהלו לו על כל עונותיו ובלבד שלא יעבר עבירה אחת חמורה, כלומר של היא עני ואינגן בעל הממון היה ונעשה גאותן וחשב את עצמו כאדם עליון. שאין מי ידמה לו. ומדוע לא? הן ראה חכמים ונבונים כרעו נפלו בזמן המשבר והוא עלה למעלה; משמע שהמה השופים והוא החכם.

וקהל יהודים נאים סרסרי כסף היו מהנכנסים ויוצאים בביתו והקמירו לו לבונה והנידו לו מחמאות. סנקוהו ורוממוהו והוא קבל תנופחס ברצון. הוא התחיל יורע את עיניו. איש כי ברכהו בחוץ לא ענהו בהרמת הכובע, משום טרחה יתרה, אלא הרבין ראשו כל שהוא כדרך הגדולים. וממילא נעשה גם משכיל ותחס על הנויע פרייע פרעססע", אעים שלא היה יכול לקרוא בו כהונן. צירך להראות, שהוא יודע פשר דבר גם בפוליטיקה. אם ספר לו ארם דבר שקרא בעתון אחר היה מדחה אותו כבוז: בפרעססע שלי אין זכר לדבר, משמע ששקר הוא.

ומכין שהיה אינגן נ. עשיר, נשואי-פנים ומשכיל הרנישתי-אבון לעלות גם לגדולה והסכים ברכ חסרו לפרוש כנפיו על בנקים להיות עליהם למשנית. אחיכ נאות גם לחלק מכבודו לחברות צדקה ונמילת חסרים, לקרוא שמו עליהם, שמו לבד, כי לא היה מספל בהן ושכחן לנמרי בין בחירה לבחירה. ועוד כלתה נפשו לשתי משרות כבוד, המומונת ועומדות מששת ימי בראשית לכל בעל כים: לחרר הקהל ולמועצת העיר. ומדוע לא? הרי צריך העשיר לזכות גם הרבים כחכמתו, אך אינגן כבש בעל-כרחו את יצרו. הוא ידע אמנם, שאין

חבת הארץ ואמונה חזקה בעתיד האומה על ידי ביאת המשיח יקביץ-נליות, עובדים כחוט המאחד בכל ספרי הקראים מן הקדמונים עד האחרונים, ומוצאים בטוי חזק בחייהם הרתיים וגם החילוניים. מיסר הכת, עקן, שלב כבר את היסודות האלה בטעמי המצות. הארץ והמצות העמדו במדרגה שווה. בספר המצות שלו (שקטעים ממנו נרפסו מכי עיי הרכבי) נמצאים מאמרים רבים המורים על זה 1, אחריו נמשכים וזרון הארץ וחזקת בנינה בשאר ספריהם של המחברים הקראים. הנה כן טפוסית היא תפלתו התמימה של בעל, אשכול הכופר (יהודה הרסי, שחי בזמן הרמבים): "אני נודד לפניך, שאהיה מן עוכדי העיר ירושלים עיר קדשך. ואולי אם אוכה לרשת בירושת הארץ תהיה נהלתי לזרעי אחרי אם יעמדו בביתך". קיצוניותו בענין זה מוכעה במאמרו שבו הוא אומר: "פאת ההכמה מחייבת לנו שנקונן ונתאבל ונצום יותר בימי השמחה והמכרן והשירה, שנאספו מכינונו ממה שנצום בשאר ימי החול". (אשכול הכופר). את הרעיון הזה הלכשו אחרים אף בלבוש הדרש. בעל ס' העושה, המאוחר קצת בזמן מהנוכר והמכובד בין חכמי הקראים, דורש: כרמי שלי זה דבר ד, ובשר למשיח והבטחתיו בבי דרכים; האי שישבו ישראל מן הנלות אל ארץ ישראל והבי כי ר' שומר להם ואחר כן יתנם למשיחיו. הרעיונות האלה נמצאים אף בין אחרוני המחברים מחכמי הקראים 2.

אולם לא רק בספרי הרת והפיוט שלהם בלבד יש למצוא אותו מהלך-המחשבה. נפגשים בו גם בחיי יום יום של הקראי. בסדרו התפלה אצורים וצבורים פסוקים לאין מספר, המוכיחים תדיר את זכר ציון וירושלים: תאניה על שממות ערי הקודש וחרבן כל מחמרי הארץ ונענועי-שאיפה לשוב שמה כקדם. אמנם הנענועים והשאיפות האלה הם של, נאנחים ונאנקים, שאין בהם מרוממותה של התפלה היהודית ותוליינו מהרה קוממיות לארצנו. אך יסוד מוסר הוא להם העיקר, שנתקבל בין עיקרי אמונתם, להאמין בביאת המלך המשיח להיות רועה נאמן ביעקב עמו ובישראל שבט נחלתו. בכוקר נוכרת ירושלים בתפלהם ובתפלת ערב בורעים על ברעים בדרך נגד ירושלים משתחווים ארצה עלי אפים, כרכרי יהודה הרסי, ובשעו: שמוציאים את ספר התורה מארוננו מברכים תמיד את, המשמשים בהר הקודש בירושלים: קינות על הרבן עיר הקודש ותהנונים לבונה ירושלים די נחתי ישראל יכנסו מצויות בתפלות לימית החול וכפולות ומכפולות בתפלות ליום השבת. למיום לירתו של הקראי עד יום מיתתו נזכר הוא בכך. כשעת בדית-המילה, מדיע השליח החכם חרבן שממות מקדש ד', בכתיבת ספר הברית בין התן וכלה מוכיירים ביום פלוני וכו' ולחרבן הבית כך וכך שנים, שאנו מונים לגלותך (אשכול הכופר). והמסדר קידושין אומר להכלה, פלישים מחרב הלבו אל תעמדו וזכו מרחוק את די וירושלים תעלה על לכבכם, אם אשכחך ירושלים תשכח ימינו, ותדבק לשוני לחכי אם לא אוכרכי (סדרו התפלה). שם הוא אסר בראש החתן והכלה, על הר ציון ששמש' ומסיים בנחמה, לכן כה אמר ד' שבתי לירושלים ברחמים וכו' עוד חפוצנה ערי מטוב ונחס ד' עוד את ציון ובחר עוד בירושלים (שם). ומה מרובים הם בסדרו התפלה כפ השירים והפזמונים, לעולים לירושלים, לאמנם בירושלים, ולכבוד

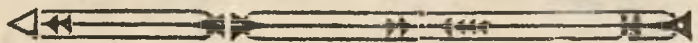
1) כמו: "וכשעושה המצות מה הוא מברך? ד' בעיון גדול ונוי ברוך ד' אלפי ישראל ונוי ומפני שהשוה לדבור של מצות ושל תורה זה לזה (דבן) בברכה של מצות מזכירים אנהנו גם כן ציון וגדולה (גדודת ד') — או "והטוב של ארץ ישראל הוא ציון שנאמר עליו הנה הטוב הזה והלבנון, לכן צריכים אנהנו לברך על האכילה ברכה שמזכירים אנהנו כה את ציון וגם בברכה של מים אנהנו מזכירים את ציון וכו'".

2) מרדכי סולמנסקי מביע בספרו "תישיב רעת" את אמינותו החזקה, שבעתיד לבא עת ישועתו ושיבתנו לארץ אבותינו תחלק ל"ב שבטים", ורוד קומיוזב (תפל' ז'—תרמ"ז) מהדיש בספרו "צמח דוד" פרס שלם לחלוק ארץ-ישראל בעתיד, ופיס מיוחד שמדובר בו ע"ד קט היובל האחרון ומכוש-גליות.

גם היא דג קטן לכבוד ירט. אשתו הלכה לשוק הדגים ונגשה אל דיג אחד ממכירתה לפנים. הדיג הוציא דג סן הניגית. הניחו על כף המאזנים וקרא: חצי קילא 25 מרק.

— בה יקר! שמא רק 220? והדיג שאין לו עכשו דבר עם משרונות כאלה, העומדות על המקח. אלא עם גבירות חדשות. שאין כל הון יקר בעיניהן. הטף את הדג מידה ורקו בכעס אל הניגית ורסיסי מים נתזו לכל עבר ופיו מלא קללה כדרכו של דיג: החנקו כולכם מי שהיו נגידים! עודם עומדים על המקח. עליכם להיות מחזיקי טובה אם יתפצו לכבוד רכב דבר מה. דייכם אכלתם פעם דגים כזול; עכשו יש בני אדם אחרים לאכול ולשבוע. לכו לכל השנים השחורות!

סאלא ג. לא ידעה באיזו דרך לשוב הביתה. ראשה כבד עליה ורגליה כשלו ועיניה השכו. הביטה מסביב. ל אות אם אין עדים לעלבונה ולנחמתה לא ראתה כל מכיר. כי שוק הדגים מלא עתה פגים חדשות: נשי סבלים, סנדלרים, סרסרים ובני כפר. שלא נראו פה בימים הטובים. בכואה הביתה ספרה לבעלה מתוך דמעות מה שקרה לה. חרונו של אינגן עלה עד להשחית וקרא: ישרפו חיים כל הנגידים החדשים והמוזמים. הכל גולו ממנו: את ממנו. את כבודנו וגם את האשפרות לקנות בוית דג ליוצא. טאו גפל לבו והוא מפפק בנידוהו.

צ'רנוביץ!

הארט הויפט'שטראססע 32 ולאחרים

נתכבד כזה להודיע, שפתחנו כאן בית מסחר ספרים יהודי גדול ובו נמצאים למכירה כל מיני ספרים יהודיים בכל הלשוונות, הרשים גם ישנים. גם יש לנו מחסן גדול של ניר ומכשירי כתיבה. גם עתונים יהודיים שונים בכל הלשוונות מפה ומחוץ לארץ. פילג נדל מחוץ לארץ מסר לנו את הממכר היחיד בשביל רומניה הגדולה מכל הוצאותיו

Epstein & Belser. Buch-u. Papierhandlung Czetnowitz
2-4 Hauptstr. 32

מנהל ומורים לבי"ם עברי תיכוני

נצרכים לביאליסטוק, התנאים טובים מאד. לפנות בדבר הפרטים אל

L. Pat Białystok Cieszyńska 4. 2-3

הידות ההגרות הנפלאות ע"ד עשרת השבטים

ופתרון ע"פ כל המכורות ההיסטוריים וע"פ

ההגיון הפשוט. מהירו עתה 200 מרכו. ע"י

„Hamicpe” Miodowa 22 Krakow.

סוכנות המצפה בטשכו סלוביה היא
Dr. R. Färber MORAWSKA OSTRAWA

Chelcický 7.

ממנים פרנס על הצבור אלא איכ קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו ואין במועצת הקהל והעיר אנשים הנונים ממנו. אך ירא היה מפני התעמולה שלפני הבחירות, כשמשפטים את כתבי הפלסתר על המועמדים ומוזכרים לו לאדם את חמאות נעוריו, ושונאו בודאי לא יחששו או להזכיר לו בפומבי את דבר נגבתו ותפישתו וזה דבר מכוער. ולפיכך התאפק בכל בהירה ועשה א"ע כאלו אין זה נוגע לו כל עיקר.

לעשות חסד מסוגל היה רק בכספי אחרים והוא עצמו היה שוכב על דיגוריו ובבוא עני אל חנותו הגדולה והיה מתירא שמא ידרוש נדבה הגונה, היה אומר לו, כי הוא משרת פה ואין האדון בחנות והוא מכיסו יכול לתת רק פרוטה. וכשנכנסו אליו מכיריה יהודים נאים, לבקש נדבה גדולה להכנסת בלה או למעות חטים, היה נותן כמי שכפאי שר באנחה ובפנים נועמים ושולח אחריהם קללות וגדופים. כי הרי כספו שלו הוא ואין דאחרים חלק בו.

ובכל זאת היה שמו נשא בפי כל, כי ראו בו יחיד כדורו בעיר הזאת, בעל שני בתים, בעל בית מסחר גדול, אדיר בשוק הממון תקף בבנקים. ומה אפשר עוד לדרוש מבעל-בית יהודי? היהודי רגיל לברוע בדרך לפני בעל הממון ואינגן היה הכהן הגדול במקדש האדיל הזה.

אך הנה באה המלחמה וצרותיה ומהפכותיה ומאז התחילה שמשו של אינגן ג. שוקעת. את אוצר-סחורותיו מכר בלא הון ולכו לא נתנו לקנות סחורה אחרת, כי הוננו היה ממון של שנות שלום והיה רגיל לעמוד על המקח ולקנות רק כזול ואיך ישלם עתה בעד סחורה יגזר מן המחיר שחשב הוא לקוניה, הרי זה דבר שאי אפשר! לא היה יכול לשהות עם הורם. מי זה ישלם בעד של אמה של נוח, שהיה מחירה שני כתרים, — מאה, מאתים וכי? הוא נשאר אפוא מסנה, בעוד שפיתחים ורגי הרקק חרוצים, שלא היה להם מה להפסיד, קנו כל סחורה בכל מחיר שנדרש בעדה והיו מעשירים והולכים מיום ליום. חדלו אפוא לדבר בעיר על איש המופת אינגן ג. והתחילו מלהגים על הדיוטות שונים, שעלו לניולה באורח פלא. ועולמו של אינגן השך בערו, השך מאד. אין לו עזו להתאבק את הנדים החדשים, הסוערים. כל אלה, שהיו זקוקים פעם לחסדה, שילוח להם כרביית אילו מאות כתרים, והיו עומדים לפני שחוחים ומדוכאים, הנם מתהוללים היום מרוב עושה, קונים בתים, יעדים, בתי חרושת ומתעננים על כל טוב, ושוחקים על משבתיו, הם המה מיליונים כפולים שבעתים וגם שבעים ושבעה והוא הולך ודל. את ממנו אכר לאט לאט, שפרי החוב שכאמתתו מחסירים כל ערך ורק בתיו נשאר לו עוד; אבל אין לחיות מהם, כי מה הם מכניסים!

אינגן התגדר עתה במקצוע חדש. נתסדה חברה של נגידים שנתרוששו ויסדו קונסום להספקת מזונות כזול לדלים ורשים והיה גם הוא לנומל חסדים, מזה היתה לו הכנסה קלה, אבל הסתפק במועט, הלא גם בשנות שלום היה מקמץ בהוצאות, עאכ"כ עכשו, דרכו לומר תמיד: הנני עוד עשיר שלפני המלחמה וממוני הוא ממון של או אשר על-כן הנני נוהג כבוד גם במרקות הפולניות כמו בכתי הישום. ונעלב הוא תכלית עלבון כראותו אחרים מבזבים ממנוג ורואים בשמר, של 20 מרק פרוטה אחת של נחושת ובשמר של אלף — רק כתר אחד של כסף, כך מקמץ אינגן ג. בהוצאות וחי חיי דוחק. עושה הוא את שבתו הול ובנדיו הוא מתפאר שהם מלפני המלחמה, שאין עתה כמותם לטוב; בנדים של עכשו לא יעלה עליו, כי מאוסים הם בעיניו מפני רוע ציכותם ובכלל עשה גם את עצמו לעשיר מלפני המלחמה ובפני אחרים לא רצה להכנע ולקבל עליו מרותם של המילדרים החדשים.

אבל כבר נגזר עליו שיכנע ערפו ובא יומו; רהוה נדכאה ונשבר כל נאון עווה, זמן רב לא אכר דגים בשבת, זהו מן המתרות, שאפשר להגזר מהם. אך פעם כערב יוצא אמר לסאלא שלו שתקנה

בית מסחר הספרים של

L. Fortgang, Kraków Krakowska 33.

ספרי הוצאת שטיבל.

מק.	להמחירים האלה חוספה 20% (חזין מהתקופה)
120	התקופה, ערוך ע"י ד. פרישמן, ספר ד', ה', ו', ח', ט', י' כל ספר 120
150	שירי אנקדיאון, תרגום שאול משרניחובסקי המחיר
230	איסינגה בטורים מאת נשה, תרגום יעקב כהן .
200	פואמות דרמטיות פושקין . שמעונוביץ .
125	הנסיעה בהרי הרץ הינה . " .
340	נבורים ועבודת נבורים קרילי . אינהורן .
300	באש ובחרב, חלק א' שנקביץ . סרענק .
320	. . . חלק ב' . . .
320	. . . חלק ג' . . .
240	. . . חלק ד' . . .
120	ממעמקים וילד . פרישמן .
140	מניפה של לידו וינדרמר, וילד . טכיוב .
160	חשיבותה של רצינות . . .
130	היתה שניצלר . יקבוויץ .
170	האחיות גפרמן . . .
110	רבי שלמה נגיד שלום אש . מ. שפירא .
275	אינגבורג קלרמן . דוד צמח .
190	האויב, חלק א' . . . הפטמן .
700	שכול וכשלוץ, ספור ברנר .
600	חיי אדם: ילדות . . . ש'לום-עליכם . ברקוביץ .
600	. . . נערות . . .
600	. . . בחרות . . .
320	אירידיון קרשינסקי . בן-אברם .
180	מלחמה ושלום, חלק א' טולסטוי . מריווש .
160	. . . חלק ב' . . .
170	. . . חלק ג' . . .
150	שגש אחיות, דרמה צ'חוב . בן-אברם .
220	יין כריסטוף רומן רולן . ה. ייבן .
240	פן טריאוש אדם מיצקביץ יוסף ליכטנבוים
260	פילוסופיה של אמנות מאת הפוליט מן
700	הדמיון היוצר, מחקר פסיכולוגי מאת ת. ריבו ד"ר נ. טורוב
300	המונת דוריאן גרי . אוסקר וילד . ה. טכיוב
700	כתבים נבחרים . פטר אלטנברג נ. שופמן
150	מיקטוריה קנוט המסון פ. נינובורג
100	האגלים האדמים . ס. אובסטלדר .
800	ביערות פולין, רומן . י. אפאטושו . מ. ליפסון
225	חזון התשבי מאת יעקב כהן המחיר
140	הקרושים, סמפוניה . . . . .

ובעד המשלוח 5%

קטלוגים אינם נשלחים לפי שעה.

נמצא למכירה

המלון הפולני-עברי

מאת י. נוסבוים ול. דרהר, מחיר 300, מרק מכוך, למו"ס ולמודים רבט הגון
Wyd. J. Nussbaum, Kraków, Miodowa 19.

סוכנות "המצפה" לרומניה הגדולה

למשלוח כסף היא בית מסחרו של
Bernard Kohn Tempelgasse 1. Czernowitz.

אין פארלאג דאָס ביכעל צו באקומען:

הפּוּרָא הַקָּטָן העבר. קינדער-ווינדנאל, שוין ערשינען

- גר. 1-12. איינצעל נומער 20 מרק.
- אינאקטערס (פֿון וו. מעצענער) 50
- מִיִּדְקוּמִי העבר. מעשהלאַך מיט נקודות און 9 בילדער 50
- יהוס, ערצייילונג (פֿון נ. מיפֿעלעווע) 30
- צווישען נאכט און טאָג (פֿון מ. ערליך) 35
- פֿאַלקס־מילך־לידער (פֿון מ. נעכירטיס) 20

פּאָרטאָ 5 פּר.צ. פֿון פּר.ווי. רעקאָמאָנדירט 3 מרק.
Adres wyd.: S. Monderer, Kraków XXII, Kalwaryjska 14
—Konto czekowe P.K.O. Nr. 142.674—

כל המודם זכה.

מהספר קרן אור הכולל חקרי הלכה במשפטי הישוב המדיני בא"י, שהעיד התענינות מרובה בין כל שדרות חבמי ישראל וגדולי התורה שראוהו, יש עוד לכמור מספר מועק. מחירו 1.50 מרק. למחברים ומים בחלוף ספריהם, להשינו אצל
Landau Lwów Wesoła 4.

באין-כרוז.

אנחנו קהל עדת ישראל מודיעים כי עירנו דוקלא יצוי צריכה לקבל נעה שויב וכל מי שראוי והגון למשרה הזאת ויאבה לכא אלינו להיות פה שוחט ובורק יאבה לכתוב להחתום מטה. שכרו יהי כפי התפשרות. שנותיו לא פחות משלשים ולא יותר מחמשים שנה. גם יודיע אם שמש בקדש בעיר אחרת, ויש לו תעודות מנאוני מננו. הוצאת הנסיעה לא ישוכו רק להנתקבל.
קהל עדת ישראל פה דוקלא

I. B. UNGER, DUKLA, MAŁOPOLSKA.

בשדש שפות.

בעברית, פולנית וגרמנית יוכל כל אחד לבוא לידי שלמות גמורה בעזרת מכתבי ההוראה הידועים. 23 כתבים לשפה העברית, 32 לפולנית, 10 מכתבים לגרמנית. מחירים שר עשרה מכתבים - 425 מרקאות, של קומפלט בן 32 מכתבים - 1250 מ.

השפה, ספר למוד שפת עבר לבוגרים בתרגום המלים ריהודית, פולנית וגרמנית, מחירו 200 מ.
לחומי רש"י 25 מ. להוסיף 5 אחוזים דמי משלוח לבל הזמנה.
בחזן לארץ יש להוסיף על המחיר 10 אחוזים שכר משלוח.

להזמין בכל בתי מסחר הספרים או ע"י
S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.